

İSKEÇE-KOYUNKÖY CAMİİ ONARIMINI YASADIŞI BİR BİÇİMDE YÜRÜTTÜKLERİ İDDİASIYLA KÖY İMAMI VE DİĞER SOYDAŞLAR ALEYHİNE AÇILAN VE 3 HAZİRAN 1997'DE İSKEÇE'DE GÖRÜLEN DAVA İLE SOYDAŞ ÖĞRETMENLER ALEYHİNE AÇILAN VE 5 HAZİRAN 1997'DE AGRİNİO'DA GÖRÜLEN DAVAYI İZLEMELİK ÜZERE YUNANİSTAN'A GİDEN TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU HEYETİNİN DAVALARLA İLGİLİ DEĞERLENDİRME NOTU

5 Haziran 1997

Komisyonumuzun 22 Mayıs 1997 tarihli 9. toplantısında katılan üyelerin oybirliği ile; Batı Trakya Türk Azınlığı mensupları aleyhine azınlık veya vatandaşlık haklarını kullanmaya teşebbüs etmiş olmaları nedeniyle açılmış olan davalardan İskeçe Koyunköy Camii onarımını yasadışı bir biçimde yürüttükleri iddiasıyla açılan ve 3 Haziran 1997 tarihinde İskeçe Üç Hakimli Asliye Ceza Mahkemesinde görülecek dava ile soydaş öğretmenler aleyhine açılmış ve 5 Haziran 1997 tarihinde Agrinio Üç Hakimli Ceza Mahkemesinde görülecek davanın duruşmalarını izlemek üzere bir heyetin Yunanistan'a gönderilmesine karar verilmiştir.

Komisyon Sözcüsü İzmir Milletvekili Hakan Tartan, Çorum Milletvekili Zülfikar Gazi ve Muğla Milletvekili İrfettin Akar'ın yer aldığı heyetimiz 2 Haziran 1997 günü Yunanistan'a hareket ederek 3 Haziran 1997 de İskeçe'deki davayı izlemişler, 4 Haziran'da Atina'da heyete katılan Komisyon Başkanı Eskişehir Milletvekili Demir Berberoğlu ile birlikte 5 Haziran günü Agrinio'da yapılan davayı izleyerek 6 Haziran 1997 günü Ankara'ya dönmüşlerdir.

3 Haziran 1997 tarihinde İskeçe'de görülen Koyunköy Camii inşaatı davası:

Davanın Gelişimi:

İskeçe-Koyunköy'de bulunan caminin tadilat ihtiyaçlarının giderilmesi, onarımların yapılabilmesi için Yunan makamlarından gerekli izin alınmasını ve köylülerce inşaat faaliyetlerine girişilmesini müteakip cami inşaatını yasadışı yürüttükleri iddiasıyla 23 soydaşımız aleyhine dava açılmış ve soydaşlarımız 3 Ocak 1997 günü İskeçe Tek Hakimli Ceza Mahkemesi'nde yarglanmışlardır. Caminin tadilatını yapanlardan 23

Aralık 1996 günü gözaltına alınan 17 kişilik ilk gruptan Köy İmamı Ahmet Hasan İdris 4 ay, diğer sanıklar 35'er gün hapis cezasına çarptırılmışlardır. 11 soydaşımızın cezaları adli sicillerinin vukuatsız olması nedeniyle üç yıl süreyle tecil olunmuştur. Diğer altı soydaşımızın evvelce mahkumiyetleri bulunması nedeniyle cezaları tecil edilmemiştir. 24 Aralık günü gözaltına alınan altı soydaşımızdan Nahtye Müdürü Hüseyin Bandak ile Vakıf Yönetim Kurulu üyeleri Bahri Maksım, Emin Hasan Hüseyin ve Ramadan Karaosman beraat etmiştir.

Gözaltına alınıp serbest bırakıldıktan sonra inşaatı sürdürmekten bir kez daha tutuklanan Köy İmamı Ahmet Hasan İdris ikinci yargılamada tekrar iki aya mahkum olmuş, bu ceza tecil edilmemiştir. Bu gruptaki diğer soydaşımız Hüseyin Çamur ise 35 gün hapis cezasına çarptırılmış, adli sicilinin temiz olması nedeniyle cezası üç yıl tecil edilmiştir.

Yukarıda sözü edilen tüm soydaşlarımız haklarındaki kararları istinaf etmişler ve serbest bırakılmışlardır.

Duruşma:

3 Haziran 1997 tarihinde İskeçe Üç Hakimli Asliye Ceza Mahkemesinde görülen istinaf aşamasında duruşmada Komisyonumuz heyeti de gözlemci olarak bulunmuştur.

Duruşmada İskeçe İmar Bürosundan yetkililer ve inşaatı durduran polisler dinlenmiş, yetkililer Koyunköy Camiine verilen inşaat iznini aşan işlerin tespit edildiğini, minarenin yüksekliği ve çatıyla ilgili usulsüzlükler saptandığını, ısıtma cihazı için izin verilmediğini, inşaatın durdurulmasına dair verilen emir üzerine de inşaatın durdurulduğunu beyan etmişlerdir.

Sanıkların avukatı caminin tadilatı için gerekli iznin alındığını, herhangi bir usulsüzlüğün söz konusu olmadığını, asıl sorunun minarenin yüksekliği bahane edilerek Trakya Kültür Mirasını Koruma Cemiyeti'nin ve yerel basının tahrikleri sonucu inşaatın durdurulması ve soydaşların cezalandırılması olduğunu, davanın hukuki değil siyasi olduğunu, tadilat izninin ihlal edildiğine dair herhangi bir inceleme ve tespit bulunmadığını, genel seçimler öncesi gerekli izin verildiği halde yerel basının caminin minaresinin yüksekliğini milli gurur konusu haline getirince tahrikler sonucu inşaatın durdurulduğunu ifade etmiştir.

Koyunköy Nahiye Müdürü Hüseyin Bandak, cami tadilatına izin için 18 ay beklediklerini, yetkililerin kendilerinden istedikleri tüm işlemleri yerine getirdiklerini, resmi izin alınana kadar hiç bir işlem yapılmadığını, minarenin yüksekliğini 24 metre istediklerini, yetkililerin 18 metreye izin vermeleri üzerine razı olduklarını, Ramazan ayına yetişmesi için yö-

re halkı ile birlikte inşaata devam ettiklerini, inşaatın durdurulduğundan haberleri olmadığını belirtmiştir.

Şahit olarak dinlenen soydaşlardan İskeçe Seçilmiş Müftüsü Mehmet Emi Aga, cami tadilatı konusunun mahkemeye getirilmesinin yanlış olduğunu, Lozan Antlaşması hükümlerine göre dini özerklikleri ve Anayasa'da din özgürlüğünün olduğunu, minarenin yüksekliğine karışılmaması gerektiğini; eski Bağımsız Milletvekili Ahmet Faikoğlu da daha büyük bir camiye ihtiyaç olduğu için tadilat izni alındığını, genel seçimler öncesi iznin verildiğini yerel basın ve Trakya Kültür Mirasını Koruma Cemiyetinin kışkırtmaları sonucu inşaatın durdurulduğunu, tadilat sırasında herhangi bir usulsüzlüğün söz konusu olmadığını ifade etmişlerdir.

Sanıkların, avukatlarının ve tanıkların dinlenmesinden sonra karar aşamasına geçen Mahkeme heyeti Koyunköy Camii inşaatını yasadışı yürüttükleri ve inşaat durdurulduğu halde tadilat faaliyetlerine devam ettikleri gerekçesiyle Köy İmamına 3 yıl tecilli olmak üzere iki olaydan ikişer ay hapis cezası, diğer sanıklara da 3 yıl tecilli olmak üzere 20'şer gün hapis cezası verilmesini karara bağlamıştır.

Duruşma sonrasında Komisyon heyetimiz Batı Trakyalı soydaşlarla birlikte Koyunköy Camiine giderek anlaşmazlık konusu tadilat faaliyetlerini yerinde izlemiş, köy halkıyla görüşmeler yapmıştır. Köy halkınca heyetimize caminin etrafının 6 aydır tahta perdelerle çevrildiği ve polis gözetiminde tutularak içeri kimsenin sokulmadığı, heyetimizin gelişinde tahtaların kaldırıldığı, cami yokluğu nedeniyle ibadetlerini bir fabrikada yerine getirdikleri ifade edilmiştir.

Heyetimiz, aynı gün İskeçe'de İskeçe Türk Birliğini, Gümülcine'de Batı Trakya Yüksek Tahsililer Derneğini ve Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliğini ziyaret ederek Atina'ya geçmiştir.

5 Haziran 1997 tarihinde Agrinio'da görülen Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği üyesi öğretmenler davası:

Davanın gelişimi:

Yunanistan Milli Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı Batı Trakya'daki Azınlık okullarında görev yapan sözleşmeli Türk kökenli azınlık mensubu öğretmenlerin özellikle sözleşmelerinin yenilenmesi ve disiplin suçlarına dair 24 Mayıs 1993 günü bir karar almıştır.

Batı Trakya'da görev yapan soydaş öğretmenlerin sözleşmeyle istihdamına ilişkin yetkileri Yunan yerel makamlarına devreden, sürekli sözleşme keyfiyetini ortadan kaldırarak öğretmenlerle encümenler arasında akdedilen sözleşmelerin süresini 1-3 yıl ile sınırlayan ve Lozan Antlaşma-

sının eğitimde özerklik tanıyan 40.maddesine aykırı olan Bakanlık Kararına ilişkin Z-2/219 sayılı genelgeye aleyhine Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği (BTTÖB) tarafından bir boykot eylemi başlatılmıştır.

Bu boykot eylemini kamuoyuna duyurmak amacıyla 1994 Mart ayı içinde BTTÖB adına yayınladıkları bildirin Yunan Ceza Yasasının yasa dışı derneklere üye olunmasıyla ilgili 188. maddesi ile Yunanistan'da Türk değil Müslüman azınlık olduğundan bahisle sürekli Türk Azınlıktan sözedip vatandaşları birbirine düşürerek ortak barış ve huzurun bozulmasına yol açtıkları gerekçesiyle de aynı kanununun 192. maddesini ihlalden BTTÖB Yönetim Kurulu asli ve yedek üyeleri ile Denetleme Kurulu üyeleri 12 öğretmen aleyhine dava açılmıştır.

Duruşma:

5 Haziran 1997 günü Agrinio Üç Hakimli Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davanın duruşmasında Komisyon Heyetine Komisyon Başkanı Demir Berberoğlu da katılmıştır.

Duruşmada, yargılanan 12 öğretmen ile tanıklar eski milletvekilleri İsmail Rodoplu ve Ahmet Fakıoğlu, Milletvekilleri Galip Galip, Mustafa Mustafa, Birol Akifoğlu ve iddia makamının tanıkları olarak da eğitim müfettişleri dinlenmişlerdir.

İddia makamının tanıkları, soydaş öğretmenlerin 1987 yılında Yunan makamlarınca, mahkeme tarafından kapatılmış olan ancak kesin kararın istihsal edilmemiş olduğu BTTÖB adına bildiri yayınlayarak, kapatılmış bir dernek adına faaliyetleriyle yasadışı bir eylemde bulduklarını, Lozan Anlaşmasına göre Yunanistanda Türk Azınlık bulunmadığını ancak müslüman azınlıktan sözedilebileceğini, sürekli Türk azınlıktan söz edilmesinin toplumun huzurunu bozduğunu beyan etmişlerdir.

Tanıklar ve soydaş öğretmenler ise BTTÖB'nin 1936 yılında kurulduğunu, 1980'lere kadar herhangi bir sorun çıkmadığını, mahkeme kararıyla kapatıldığına dair kendilerine herhangi bir bildirimde bulunulmadığını, boykot eylemi nedeniyle toplumda herhangi bir huzursuzluk yaşanmadığını, asıl sorunun Türk azınlık kimliklerinin tanınmamasından kaynaklandığını, milli kimlikleri için mücadele verdiklerini belirtmişlerdir.

İki saate yakın devam eden duruşma sonunda, Hakimler Heyeti soydaş öğretmenlerin sözkonusu duyurusu ve boykotunun toplum huzurunu bozmadığına kanaat getirdiğini açıklamış, ancak hukuken varolmayan bir derneğin adını kullanmak ve buna üye olmaktan dolayı Ceza Kanununun 188.maddesini ihlalden 8 ay paraya çevrilebilir hapis cezasına çarptırılmış, davalılardan 10 öğretmenin adli sicillerinin temiz olması nedeniyle cezalarını tecil etmiş, diğer üç öğretmeni geçmişte haklarında ke-

sinleşmiş mahkeme kararları bulunduğundan günlüğü 1500 drahmi üzerinden paraya çevrilebilir 8 ay hapis cezasına çarptırılmış ve temyiz yolunun açık olduğuna karar vermiştir. Soydaş avukatlar tarafından temyiz yoluna gidilmiştir.

Sonuç:

Heyetimizin gözlemci olarak izlediği her iki dava da Yunan makamlarınca Batı Trakya Türk Azınlığına yönelik sürdürülen baskı politikaları çerçevesinde, azınlık haklarının ve temel hak ve özgürlüklerinin kullanılması yönündeki faaliyetler hakkında sözde suçlar isnat edilerek açılan davalara örnek oluşturmaktadır.

İskeçe-Koyunköy Camii davasında sanık soydaşların cezalarının yarıya indirilmesi ve tümünün tecil edilmesi heyetimizce ve azınlık önde gelenlerince yönetimin bu konudaki haksız uygulamalarının itirafı olarak değerlendirilmiştir. Cezaların tümüyle iptal edilmesi yerine tecili, başta İmam olmak üzere yargılanan soydaşlarımızın bir uzlaşma olmaksızın inşaatın sürdürülmesi yönündeki muhtemel girişimlerini caydırmayı amaçlamaktadır.

Heyetimiz Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği üyesi öğretmenlerle ilgili uygulamayla Lozan Antlaşmasının 40.maddesinde ifade edilen "Azınlık Okullarının Özelliği ve Özerk Yapısına" ilişkin hükümleri ile AGİK Sözleşmesinin azınlıklara ilişkin hükümlerinin ihlal edildiği kanısındadır.

Demir BERBEROĞLU Hakan TARTAN Zülfikar GAZİ İrfettin AKAR

Eskişehir Mv.

İzmir Mv.

Çorum Mv.

Muğla Mv.

Komisyon Başkanı

Komisyon Sözcüsü Üye

Üye